

HỒN TRƯƠNG BA, DA HÀNG THỊT

(Trích – LƯU QUANG VŨ)

I – BÀI TẬP

1. Xác định xung đột kịch cơ bản trong đoạn trích.
2. Nêu và phân tích các khía cạnh cụ thể của nỗi đau khổ mà nhân vật Hồn Trương Ba phải gánh chịu từ khi nhập vào xác hàng thịt.
3. Làm rõ nét đặc sắc của "Cuộc đối thoại giữa Hồn và Xác" ở phần đầu đoạn trích.
4. Quyết định cuối cùng của nhân vật Hồn Trương Ba cho ta hiểu được gì về tính cách con người ấy ?
5. Tìm hiểu ý nghĩa những thông điệp xã hội và triết lí mà tác giả muốn gửi tới công chúng trong đoạn trích này.
6. Nhận xét về nghệ thuật kịch của Lưu Quang Vũ được thể hiện qua đoạn trích.

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Xung đột kịch cơ bản được thể hiện trong đoạn trích là xung đột giữa khát vọng được sống đúng mình với hoàn cảnh trở trêu, bó buộc, khiến con người trở nên khác lạ với bản thân, hay nói cách khác là bị tha hoá.
2. Từ khi nhập vào xác hàng thịt, Hồn Trương Ba phải gánh chịu nhiều đau khổ :
  - Không được những người trong gia đình (vợ, con, cháu) thông cảm hết. Đây là cái khổ của việc không được chia sẻ và thấu hiểu.
  - Tự thấy mình là nguyên nhân gây nên những rắc rối, xáo trộn và bất an trong gia đình, trong khi chỉ muốn đưa đến cho mọi người những điều tốt đẹp. Nỗi khổ này lớn hơn nỗi khổ trên kia do nhân vật "trót" mang trong mình bản tính vị tha và biết tự ý thức.
  - Thấy mình bị tha hoá, nhiều khi phải thoả hiệp với những đòi hỏi của xác thịt, không còn giữ được bản tính cao khiết ngày trước và con người luôn tồn tại trong tình thế mâu thuẫn "bên trong một đảng, bên ngoài một nẻo". Đây là nỗi khổ không làm chủ được bản thân.

Nhìn chung, nỗi đau khổ của Hồn Trương Ba chủ yếu là nỗi đau khổ thuộc phương diện tinh thần. Nó mang tính phổ quát, khi con người phải phân thân và sống trong một hoàn cảnh không phù hợp với lí tưởng và mong ước.

3. "Cuộc đối thoại giữa Hồn và Xác" ở phần đầu đoạn trích hết sức đặc sắc :

– Nội dung đối thoại xoay quanh một vấn đề giàu tính chất triết lí, thể hiện cuộc đấu tranh dai dẳng giữa hai mặt tồn tại trong một con người, từ đó nói lên khát vọng hướng thiện của con người và tầm quan trọng của việc tự ý thức, tự chiến thắng bản thân.

– Lí lẽ của đôi bên đối thoại đều có những điểm đúng đắn khó bề bác bỏ, khiến việc thắng bại không thể được giải quyết một cách chóng vánh, đơn giản, một chiều. Xây dựng cuộc đối thoại này, tác giả tỏ ra có một cái nhìn rất biện chứng về vấn đề : một mặt hết sức ủng hộ khát vọng sống thanh cao của con người, mặt khác vạch rõ khía cạnh "siêu hình" của thái độ coi thường vật chất và những lạc thú trần tục. Bên cạnh đó, tác giả cũng tự bộc lộ một cảm quan hiện thực sâu sắc khi nhận thấy có nhiều trở lực đang làm nản lòng những kẻ cố vượt lên hoàn cảnh.

– Cuộc đối thoại vừa toát lên giọng điệu nghiêm trang vừa thấm đượm ý vị mỉa mai, hài hước. Những câu thể hiện sự núng thế hay đuối lí của Hồn Trương Ba luôn ẩn chứa một nụ cười. Phải có một bản lĩnh nghệ thuật rất cao mới viết nổi những lời thoại "đa thanh" như vậy.

– Phần kết của màn đối thoại cũng chứa đựng những yếu tố bất ngờ rất nghệ thuật. Mới nghe phần đầu của cuộc đối thoại, hẳn người đọc khó mà hình dung được cuối cùng, "Hồn Trương Ba bản thân nhập lại vào xác hàng thịt" chịu thỏa hiệp với những lí lẽ vừa khó chịu vừa chứa đựng chân lí của xác hàng thịt : "Thôi, đừng cãi cọ nhau nữa ! Chẳng còn cách nào khác đâu ! Phải sống hoà thuận với nhau thôi ! Cái hồn vía ương bướng của tôi ơi, hãy về với tôi này !".

4. Sau những dằn vặt, đau khổ, cuối cùng Hồn Trương Ba "đòi chết", không chịu nhập vào thân xác của ai nữa. Quyết định này cho thấy nhân vật có tâm hồn cao thượng, biết đấu tranh với mình vì niềm tin vào giá trị đích thực của cuộc sống và vì tư tưởng vị tha.

5. Đoạn trích chứa đựng nhiều thông điệp xã hội và triết lí rất giàu ý nghĩa :

– Cần tạo cho con người có được cuộc sống hài hoà hai mặt tinh thần và vật chất.

– Không được kì thị những đòi hỏi vật chất của con người, lấy cớ đó là những ham muốn tầm thường, bởi : "Mỗi bữa tôi đòi ăn tám, chín bát cơm,

tôi thèm ăn thịt, hỏi có tội lỗi gì nào ? Lỗi là ở chỗ không có đủ tám, chín bát cơm cho tôi ăn chứ !".

– Cần tôn trọng quyền tự do của con người cá nhân, giúp mỗi người được là mình, sống đúng mình : "Sống nhờ vào đồ đạc, của cải người khác, đã là chuyện không nên, đằng này đến cái thân tôi cũng phải sống nhờ anh hàng thịt. Ông chỉ nghĩ đơn giản là cho tôi sống, nhưng sống như thế nào thì ông chẳng cần biết !".

– Cần biết rút kinh nghiệm về những sai lầm của quá khứ để xây dựng một tương lai tốt đẹp hơn : "Có những cái sai không thể sửa được. Chấp vá gượng ép chỉ càng làm sai thêm. Chỉ có cách là dừng bao giờ sai nữa, hoặc phải bù lại bằng một việc đúng khác".

6. Nghệ thuật kịch của Lưu Quang Vũ thể hiện qua đoạn trích :

– Xây dựng và triển khai xung đột rất khéo, cùng một lúc đề cập được nhiều vấn đề xã hội và triết lí sâu sắc.

– Xây dựng được những nhân vật có tính cách đa diện, phức tạp, sống động như chính cuộc đời.

– Tạo ra hành động kịch tập trung, hợp lô gích, có sự phối hợp nhịp nhàng giữa hành động bên ngoài (gắn liền với các biến cố khách quan) và hành động bên trong (gắn liền với xung đột nội tâm).

– Ngôn ngữ kịch vừa có tính chất dân dã, bình dị, dí dỏm vừa có tính chất triết lí thâm trầm.